

25 Lübnan Arapçası fiili, üç zaman

Tek kalıp, üç zaman, Beyrut'ta en çok duyduğun 25 fiil, beş alıştırma. Her çekimi yüksek sesle söyle.

AD _____

TARİH _____

A. BİR FİİL, ÜÇ ZAMAN

KATAB / BYEKTÖB · YAZMAK

Lübnan Arapçasında fiilin bir geçmiş, bir de şimdiki zaman biçimi var. Gerisi önüne gelen küçük bir kelime ya da ön ek: alışkanlık ve şimdiki zaman için **b-**, “tam şu an” için **‘am**, gelecek için **rah**. Bu tabloyu öğren, fiillerin çoğunu çekebilirsin.

KİŞİ	GEÇMİŞ	ŞİMDİKİ (B-)	GELECEK (RAH)	ARAPÇA (ŞİMDİKİ)
ana ben	katabt	bektob	rah ektob	بكتب
enta sen (erkeğe)	katabt	btektob	rah tektob	بتكتب
enti sen (kadına)	katabti	btektbi	rah tektbi	بتكتبي
huwwe o (erkek)	katab	byektob	rah yektob	بيكتب
hiyye o (kadın)	katabet	btektob	rah tektob	بتكتب
nehna biz	katabna	mnektob	rah nektob	منكتب
entu siz	katabtu	btektbu	rah tektbu	بتكتبوا
hinne onlar	katabu	byektbu	rah yektbu	بيكتبوا

Dikkat: “biz” b- değil **mn-** alır (mnektob, mnruh, mnehki). **enta** ile **hiyye** aynı şimdiki zaman biçimini paylaşır (btektob); **ana** ile **enta** aynı geçmiş biçimini (katabt). Gerisini bağlam halleder.

b- ve ‘am = şimdiki zaman

bektob = yazırım, yazıyorum. **beshrab ‘ahwe kell yom** = her gün kahve içerim.

“Tam şu an” için önüne **‘am** koy: **‘am bektob** = (şu anda) yazıyorum. **shu ‘am ta‘mel?** = ne yapıyorsun?

rah = gelecek

rah + b- almayan şimdiki biçim: **rah ehkik bukra** = seni yarın ararım. **rah nruh ‘a Beirut bel-sayf** = yazın Beyrut'a gideceğiz.

baddi, lazem, fiyyi'den sonra da b- yok: **baddi ektob, lazem ruh, fiyyi ehki?**

Olumsuzluk: ma ya da mish

Fiilin önüne **ma** koy: **ma katabt** (yazmadım), **ma bektob** (yazmam), **ma rah ruh** (gitmeyeceğim).

baddi, ‘andi, fiyyi de **ma** alır: **ma baddi**. Sıfat, isim ve yerler **mish** alır: **mish mabsut, mish hon**.

EMİR KİPİ

KADINA -İ, GRUBA -U EKLE

ruh! git (k: ruhi) · ta'a! gel (k: ta'i) · kol! ye (k: koli) · eshrab! iç (k: eshrabi) · esma'! dinle (k: esma'i) · 'ol! söyle (k: 'oli). Olumsuz emir: **ma truh!** gitme.

B. BEYRUT GİBİ SÖYLE

- **b- fiile yapışır.** bektob tek kelime, iki hece: **bek-tob**. Ünsüzden önce sadece kısa bir b: **btruh**, **bshuf**, **bhebb**. Türkçe başta iki ünsüz sevmez, ama araya ünlü koyma (*bi-truh* değil).
- **a ve u değil, e ve o.** Beyrut **yektob**, **byeshrab**, **kol** der; fasih Arapçada (Kur'an kursundan bildiğin) *yaktub*, *yashrab*, *kul*.
- **ج gırtlak kesmesidir.** 'al (dedi), by'ul (der), 'ahwe (kahve). j Türkçe j gibi okunur (jandarma): **jit** (geldim), **eja** (geldi).

Alıştırma 1 Tabloyu tamamla: shereb / byeshrab (içmek)

-- / 20

Üç biçim yeşil renkte verildi. Kalanını yukarıdaki katab kalıbıyla doldur. Her biçimi yazarken söyle.

KİŞİ	GEÇMİŞ	ŞİMDİKİ (B-)	GELECEK (RAH)
ana	shrebt		
enta			
enti			
huwwe		byeshrab	
hiyye			
nehna			rah neshrab
entu			
hinne			

25 FİİL

• = DÜZENSİZ

Geçmiş ve şimdiki zaman, sözlüklerin kullandığı biçim olan **huwwe** (o) için verildi. Diğer kişileri 1. sayfadaki tabloyla kur. Bir fiilin iki biçimini de bakmadan söyleyebildiğinde kutusunu işaretle.

TÜRKÇE	GEÇMİŞ (O)	ŞİMDİKİ (O)	ARAPÇA	ÖRNEK
☐ gitmek	rah •	byruh	بيروح	bruh 'ash-shighl işe giderim

☐ gelmek	eja •	byeji	بيجي	hiyye ejet mbareh o (kadın) dün geldi
☐ yapmak, etmek	‘emel	bya‘mel	بيعمل	shu ‘am ta‘mel? ne yapıyorsun?
☐ yemek	akal •	byekol	بياكل	akalt tabbouleh tabule yedim
☐ içmek	shereb	byeshrab	بيشرب	beshrab ‘ahwe kahve içtim
☐ bilmek	‘eref	bya‘ref	بيعرف	ma ba‘ref bilmiyorum
☐ istemek	ken baddo	baddo (ben: baddi)	بدو	baddi mayy su istiyorum (b-almaz, ek alır)
☐ demek, söylemek	‘al •	by‘ul	بيقول	shu ‘elt? ne dedin?
☐ görmek	shaf •	byshuf	بيشوف	shift el-film? filmi gördün mü?
☐ konuşmak	haka	byehki	بيحكي	btehki ‘arabi? Arapça konuşur musun?
☐ anlamak	feheme	byefham	بيفهم	fhemt! anladım!
☐ öğrenmek	t‘allam	byet‘allam	بيتعلم	‘am bet‘allam lebnani Lübnan Arapçası öğreniyorum
☐ çalışmak	shteghel	byeshteghel	بيشتغل	wein bteshteghel? nerede çalışıyorsun?
☐ oturmak, yaşamak	seken	byeskon	بيسكن	saken b-Berlin Berlin'de oturuyorum (ortaç, çok yaygın)
☐ uyumak	nam •	bynam	بينام	nemt bakkir erken uyudum
☐ uyanmak	fa’ •	byfi’	بيفيق	bfi’ ‘as-sab‘a yedide uyanırım
☐ satın almak	shtara	byeshtri	بيشتري	shtarit khebez ekmek aldım
☐ ödemek	dafa’	byedfa’	بيدفع	khalas, ana bedfa’ yok yok, ben ödüyorum
☐ almak	akhad •	byekhod	بياخذ	khod taxi taksiye bin
☐ vermek	a‘ta •	bya‘ti	بيعطي	a‘tini l-hsab hesabı ver
☐ sevmek	habb	byhebb	بيحب	bhebb el-man‘ushe manuşeyi (zahterli pide) severim
☐ okumak	‘ara	bye‘ra	بيقرا	be‘ra ‘arabi Arapça okurum
☐ yazmak	katab	byektob	بيكتب	ktob esmak adını yaz

☐ yürümek, girmek	meshi	byemshi	بِمْشِي yalla nemshi? gidelim mi? (kelimesi kelimesine: yürüyelim)
☐ -ebilmek	ken fiyyo	fiyyo (ben: fiyyi)	فَيُّو ma fiyyi yapamam (baddi gibi çalışır)

Düzensizler •

- **Ortası uzun ünlülü fiiller** (fasihte ecvef) ünsüzle başlayan ekten önce ünlüyü kısaltır: rah → **reht** (gittim), shaf → **shift**, nam → **nemt**, 'al → **'elt**, fa' → **fe't**. Şimdiki zaman uzun ünlüyü korur: bruh, bshuf, bnam, b'ul, bfi'.
- **akal, akhad** (yemek, almak) ünlüyle başlar: geçmiş akalt, akhad; şimdiki zaman **bekol, bekhod. eja** (gelmek) en ayrıksı olan: **jit** (geldim), **ejet** (o geldi, kadın), şimdiki zaman **beji, byeji**.
- **a'ta, haka, shtara** -a ile biter. Ekten önce -a, -it olur: **a'tit** (verdim), **hkit** (konuştum), **shtarit** (satın aldım).
- **baddi** ve **fiyyi** aslında fiil değildir: "benim, senin" anlamındaki iyelik eklerini alırlar: baddi, baddak, baddik, baddo, badda, baddna, baddkon, baddon.

C. ALIŞTIRMALAR**Alıştırma 2 Geçmiş, şimdi mi gelecek mi?**

-- / 8

G (geçmiş), Ş (şimdi / alışkanlık) veya GL (gelecek) kutusunu işaretle. Ön ek sana söyler.

1 rah shuf el-film bukra. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	2 beshrab 'ahwe kell yom. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
3 reht 'a Jbeil mbareh. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	4 hiyye bteshteghel b-bank. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
5 akalna tabbouleh lyom. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	6 rah nehki 'arabi ba'd sene. ☐ G ☐ Ş ☐ GL
7 ana 'am bektob halla'. ☐ G ☐ Ş ☐ GL	8 shtarit khebez es-sobh. ☐ G ☐ Ş ☐ GL

Alıştırma 3 Zamanı değiştir

-- / 6

Fiili parantezdeki zamanda yeniden yaz.

- 1 bekol (geçmiş) → _____
- 2 shift (gelecek) → _____
- 3 rah ruh (şimdi) → _____
- 4 hiyye katabet (şimdi) → _____
- 5 bnam (geçmiş) → _____
- 6 entu dafa'tu (gelecek) → _____

Alıştırma 4 Hayır de

-- / 6

Her cümleyi olumsuz yap. ma mı, mish mi?

- 1 bektob → _____
- 2 rah ruh → _____
- 3 'andi wa't → _____
- 4 huwwe baddo → _____
- 5 shift → _____
- 6 ana mabsut → _____

D. KONUŞMA: SENİN GÜNÜN

İKİLİ ÇALIŞMA

Alıştırma 5 Senin günün

__ / 5

Kendin hakkında beş cümle yaz: ikisi dün hakkında (geçmiş), ikisi her gün hakkında (b-), biri yarın hakkında (rah). Fiil tablosundan en az beş farklı fiil kullan.

1 · MBAREH (DÜN)

2 · MBAREH

3 · KELL YOM (HER GÜN)

4 · KELL YOM

5 · BUKRA (YARIN)

Bir partnerle: **shu 'melt mbareh?** (dün ne yaptın?) ve **shu rah ta'mel bukra?** (yarın ne yapacaksın?) diye sor. Kadına: **shu 'melti, shu rah ta'mli.** Her birine bir cevap not et, sonra rolleri değiştirin.

PARTNER · MBAREH

PARTNER · BUKRA

Bitti mi? Konuşma kontrolü

- ☐ Katab tablosunun tamamını, üç zamanı da, “biz” için mn- ile yüksek sesle söyledim.
- ☐ Fiil tablosundaki 15 fiilin geçmiş ve şimdiki zamanını bakmadan söyleyebiliyorum.
- ☐ Alıştırma 5'teki beş cümlemleri partnerime (veya aynaya) okumadan söyledim.

Cevap anahtarı

Öğretmenler ve kendi kendine öğrenenler için. Kağıdı sınıfta dağıtmadan önce bu sayfayı ayır.

Alıştırma 1 Geçmiş: shrebt · shrebt · shrebt · shereb · sherbet · shrebna · shrebtu · sherbu · **Şimdiki:** beshrab · bteshrab · bteshrabi · byeshrab · bteshrab · mneshrab · bteshrabu · byeshrabu · **Gelecek:** rah eshrab · rah teshrab · rah teshrabi · rah yeshrab · rah teshrab · rah neshrab · rah teshrabu · rah yeshrabu. (shirbet ya da bishrab gibi küçük ünlü farklarını kabul et; Beyrutlular da farklı söyler.)

Alıştırma 2 1 GL · 2 Ş · 3 G · 4 Ş · 5 G · 6 GL · 7 Ş · 8 G

Alıştırma 3 1 akalt · 2 rah shuf · 3 bruh (ya da ‘am bruh) · 4 hiyye btektob · 5 nemt · 6 entu rah tedfa‘u

Alıştırma 4 1 ma bektob · 2 ma rah ruh (mish rah ruh da duyulur) · 3 ma ‘andi wa’t · 4 huwwe ma baddo · 5 ma shift · 6 ana mish mabsut

Alıştırma 5 Serbest cevap. Örnek: 1 mbareh reht ‘ash-shighl. · 2 akalt man‘ushe w shrebt ‘ahwe. · 3 kell yom bfi ‘as-sab‘a. · 4 ‘am bet‘allam lebnani kell yom. · 5 bukra rah shuf film ma‘ sahbi.

ÖĞRETMEN NOTLARI

- Süre: kağıdın tamamı için yaklaşık 50 dakika. İki derse rahat bölünür: zamanlar (A, B, Alıştırma 1-3) ve olumsuzluk ile konuşma (Alıştırma 4 ve 5).
- Alıştırma 1'den önce katab tablosunu koro halinde çalıştır: sen kişiyi söyle, sınıf üç biçimi de söylesin. “Biz” için **mn-** üzerinde dur (mnektob, mnruh); Mısır veya Suriye ders kitaplarını bilenler çoğu zaman bnektob der.
- Anahtar alıştırma Alıştırma 4. Fiiller ve fiil gibi çalışan baddi, ‘andi, fiyyi **ma** alır; geri kalan her şey **mish**. Mısır Arapçasından gelenler sona -sh ekler (ma ba‘refsh); Beyrut konuşmasında bu çoğunlukla yoktur.
- Sık hata: baddi, lazem, fiyyi ve rah'tan sonra b-yi tutmak (baddi bektob, rah bruh). Her seferinde düzelt: baddi ektob, rah ruh. Türkiye'deki Arapça derslerinden alışılan fasih gelecek eki sa- / sawfa'ya da dikkat et.
- ‘am: hızlı konuşmada ‘am'dan sonraki b- çoğu zaman düşer (shu ‘am ta‘mel?, ‘am yehki). ‘am bektob ve ‘am ektob ikisini de kabul et.
- Yazım: ‘ = gırtlak kesmesi (Beyrut'ta ق), ‘ = ayn, j = Türkçe j (jandarma), kh = hırıltılı h (Almanca “Bach”), sh = ş, h her zaman okunur, e ve o Beyrut ağızındaki gibi. Lübnan dağlarında ve güneyde ق gerçek bir q olarak da duyulur.

SIRADAKİ ÇALIŞMA KAĞIDI

Çalışma kağıdı 5: altı grupta 100 temel Lübnan Arapçası kelimesi, 20 günlük ifade ve argo (yalla, tfaddal, ya‘tik el-‘afye ...) ve 7 günlük plan. yallahspeak.com/tr/worksheets/lubnan-arapcasi adresinde ücretsiz.

Gününü Lübnan Arapçasıyla bir yapay zekâ partnerine anlatmak ve konuşurken fiil çekimlerinin düzeltilmesini istiyorsan Yallah Speak uygulamasını dene (başlangıç ücretsiz, iOS ve Android).